

Davamlı inkişaf naminə qlobal məqsədlər

Latin Amerikası və
Karib Hövzəsi
Uşaqlarına Dəstək
Qlobal Hərəkatı

İstədiyimiz dünya

Uşaq və gənclərin məqsədləri üzrə bələdçi kitabçası

İstədiyimiz dünya

Uşaq və gənclərin məqsədləri üzrə bələdçi kitabçası

“Latın Amerikası və Karib Hövzəsi Uşaqlarına Dəstək Qlobal Hərəkəti”nin nəşri MMI-LAC

İlk nəşr: oktyabr 2014

Yenilənmiş məlumat: avqust 2015

2015-ci ildən sonrakı müddətdə müzakirə edilən məsələlər üzrə işçi qrupu:

Alvaro Sepulveda - Beynəlxalq Həmrəylik Uğrunda Maristlər Fondu (FMMS)

Karmen Alvares və Xuan Karlos Morales - “Viva” şəbəkəsi

Xorxe Freyre - “Uşaqları Xilas Edin” təşkilatı - REDLAMYC

Katia Dantas və Pilar Ramires - İtkin Düşən və İstismar Edilən Uşaqların Beynəlxalq Axtarış mərkəzi (ICMEC)

Patrisiya Xorna və Amanda Rives - Dünya İnkişaf Perspektivləri üzrə Beynəlxalq Təşkilat (MOPMR)

Bircimiya Murilyo - Uşaqların Müdafiəsi Beynəlxalq Hərəkəti (MDZD)

Layihənin koordinatorları:

İnes İnvernizzi - “SOS - uşaq kəndləri” Beynəlxalq təşkilatı

Patrisiya Toxiko - “SOS - uşaq kəndləri” Beynəlxalq təşkilatı

Müəlliflər:

Dora Bardales

Paola Arenas

Tərcümə: Katia Dantas

Qrafik tərtibat: Dora Bardales

İllüstrasiyalar: Karlos

Kampos

Üslub korrektəsi: Fiorella

Bravo

Redaktə və təqdimat koordinasiyası:

“SOS - uşaq kəndləri”

“Uşaqları Xilas Edin” təşkilatı

YUNİSEF

Dünyanın ən böyük dərsi

www.movimientoporlainfancia.org

Giriş

*Əziz
dostlar,*

Biz BMT-nin üzv dövlətlərinin müəyyən etdiyi, planetimizin bütün insanların qarşısında duran birinci dərəcəli tapşırıqlardan, Ümumdünya Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərindən və yaxın 15 il ərzində hamı üçün ən yaxşı dünya qurmaqdan bəhs edən bu bələdçi kitabçasını sizinlə paylaşmaq istərdik. Üzv dövlətlərin liderləri bunu uşaqlar və gənclər də daxil olmaqla Yer üzündəki milyonlarla insanların və təşkilatların dəstəyi ilə etmişəm. Bu bələdçi kitabçası qarşıya qoyulmuş məqsədləri aydınlaşdırmaqda sizə kömək etmək üçündür, həmçinin onların (məqsədlərin) sizin öz həyatınıza necə təsir etdiyi və öz dövlətinizin buna nail olmasına kömək etmək üçün sizin hər gün nə edə biləcəyiniz üçündür.

Hazırkı məqsədlər dünyamızın hər gün qarşılaşdığı böyük problemlərin həllində irəliləyişi təmin etmək üçündür, lakin biz buna yer üzündəki bütün insanların – sizin özünüzdün, ailələrinizin, müəllimlərinizin, dostlarınızın, icmalarınızın, qardaş və bacılarınızın köməyi olmadan nail ola bilmərik. Bu məqsədlərə nail olmaq üçün töhfəmizi verə biləcəyimiz hərəkətlər barəsində düşünməyimiz çox vacibdir. Unutmayın ki, əgər bu işə dünyanın hər bir guşəsindən milyonlarla insanlar cəlb olunubsa, deməli, hətta kiçik addımlar belə əhəmiyyətli irəliləyişə səbəb ola bilər.

Bu sənəd həmçinin bizə uşaq və gənclərə, sizin kimi, bu məqsədlər haqqında nə düşündüklərini, sizin üçün vacib olanı, hamının həyatını yaxşılaşdırmaq üçün atılacaq addımları, bu məqsədlərə nail olmağa kömək etmək üçün birlikdə görülməli işləri, indiki və gələcək nəsillər üçün ən yaxşı dünya yaratmağı dərk etməyə kömək edir.

Ümid edirik ki, bizim bələdçi kitabçamız xoşunuza gələcək. İştirakınız üçün təşəkkür edirik!

Latın Amerikası və Karib Hövzəsi Uşaqlarına Dəstək
Qlobal Hərəkəti

Başlamazdan əvvəl nəyi bilməlisiniz:

BMT - (UNO) təşkilatı:

1945-ci ildə yaradılıb. BMT - bu dünyanın, demək olar ki, bütün dövlətlərinin üzv olduğu ən böyük beynəlxalq təşkilatdır. Ona (BMT-yə) yer üzündə sülh və təhlükəsizliyi qorumaq məsuliyyəti, hər birinizə aid olan problemlərin həllində kömək etmək, bütün insanların hüquqlarına hörmət yaratmaq (uşaq və gənclər daxil olmaqla), bu məqsədlərə nail olmaq üçün ölkələrin birlikdə fəaliyyətinə dəstək vermək həvalə edilmişdir.

BMT-nin üzv dövlətləri:

2015-ci ildən BMT-nin 193 üzvü vardır.

Minilliyin sammiti:

2000-ci ildə 189 dövlət - BMT üzvü (o vaxt üçün) Minilliyin Bəyannaməsini qəbul etmək üçün görüşdü. Bu Bəyannamə yoxsulluqla mübarizədə qlobal alyans (ittifaq) yaratdı. Bu müşavirədən sonra bu gün bizə məlum olan “Minilliyin inkişaf məqsədləri” adlı məqsədlər işlənib hazırlandı.

Minilliyin İnkişaf Məqsədləri (MİM):

MİM-ə 8 məqsəd daxildir. BMT-yə üzv dövlətlər tərəfindən elan edilib ki, bütün dünyada yoxsulluq, aclıqla mübarizə, HIV/AIDS kimi xəstəliklərin aradan qaldırılması, gender bərabərliyinə rəğbət, mümkün qədər daha çox uşağın məktəbə getməsi, həmçinin digər məsələlərin həlli üçün beynəlxalq təşkilatların və dövlətlərin birgə səyləri bu məqsədlərə yönəlsin.

2015-ci ildə bu məqsədlərə çatmaq nəzərdə tutulmuşdu, lakin əhəmiyyətli irəliləyişə baxmayaraq, hələ çox işlər görülməlidir.

Üzv dövlətlər bu məqsədlərə nail olmaq üçün vaxtaşırı gördükləri işlər barəsində BMT-yə məruzə edirdilər. BMT üzv dövlətlərdə irəliləyişlərin gedişinə baxır və göstərilən məqsədlərə çatmaqda onların (dövlətlərin) müvəffəqiyyətini qiymətləndirirdi.

Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri:

MİM-in 2015-ci il ilə məhdudlaşmasına baxmayaraq, bütün dünyanın və dövlətlərimizin əvvəlki kimi insanların rifahı naminə MİM-in tam həyata keçirilməsinə, həmçinin yeni yaranan sual və problemlərin həllinə çalışması vacibdir. Məsələn, dünya miqyasında 1 milyarddan çox insan yoxsulluq içində yaşayır, bir çoxları isə bərabərsizlik, ədalətsiz rəftar və diskriminasiya (ayrı-seçkilik) ilə rastlaşırlar. Son bir neçə il ərzində BMT-də məhz hansı qlobal əhəmiyyətli məsələlərin yaxın 15 ildə, yəni 2016-2030-cu illər ərzində həll edilməsinin zəruriliyi müzakirə edilirdi. Həmin birinci dərəcəli əhəmiyyətli məsələlər indi Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri adlanır. 17 Qlobal Məqsəd müəyyən edilmişdir: dünyanı əhatə edən mühüm problemlər, kasıblığın ləğv edilməsi, bütün uşaqların təhsil alması, hər kəs üçün bərabər imkanların yaradılması, planetimizi daha təmiz və sağlam edən qabaqcıl tələbat və istehsalın təşviqi (rəğbətləndirilməsi).

*İndidən biz onları qlobal məqsədlər kimi açıqlayacağıq

Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri nədir?

2015-ci ilin iyulunda BMT-nin üzv dövlətləri Qlobal Məqsədlərlə bağlı saziş bağladılar. Bu razılıq planetimizə heç bir ziyan vermədən, bütün səyləri yer üzündəki insanların yaxşı həyatlarının təminatına yönəltmək arzusu ilə bağlıdır. Dövlətlər yaxın 15 il (2015-ci ildən 2030-cu ilə qədər) müddətində bu məqsədlərə nail olmaq üçün iş aparacaqlar. Bu məqsədlər MİM-i əvəz edərək **Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri (DİM)** * adı ilə məlumdur.

Qlobal Məqsədlərin seçimi necə oldu?

BMT-nin təşəbbüsü ilə açıq tərkibli İşçi Qrupu yaradıldı ki, bu tərkibə də 2013-2014-cü illərdə 13 iclas keçirən üzv dövlətlərin nümayəndələri daxildir. Təhsil, səhiyyə, iqlim dəyişikliyi və digər sahələrin texniki-mütəxəssis komandalarının iştirakı ilə bu qrup bütün insanların rastlaşdığı, həyatlarının və planetimizin yaxşılaşmasına mane olan ən zəruri problemləri müzakirə etdilər. Eyni zamanda dünyanın bütün guşələrində sadə insanlarla müzakirələr keçirildi və bu, onlara Qlobal Məqsədlərin tərkibinə məhz nəyin əlavə edilməsi üçün öz fikirlərini demək imkanı verdi. Bu müzakirələrin nəticəsində açıq tərkibli İşçi Qrupu müxtəlif mövzuları geniş əhatə edən məqsəd və məqsəd göstəricilərini işləyib hazırladı. Məsələn, tematik sahələrdən bəziləri yoxsulluq və aclığın aradan qaldırılması, insan hüquqlarının təminatı, sülh və gender bərabərliyi, həmçinin təbii resursların və ətraf mühitin qorunmasının davamlı idarə olunmasını əhatə edir.

Açıq tərkibli İşçi Qrupunun məruzəsi dərc edildikdən sonra BMT-nin bütün üzv dövlətləri bu məsələni müzakirə etdilər. Onlar belə qənaətə gəldilər ki, açıq tərkibli İşçi Qrupu lazımlı, uzaqgörən bir siyahı hazırlayıb və beləliklə də, 17 Məqsədi qəbul etdilər. Onlar bu məqsədlərlə, verilmiş məqsədlərin təcrübədə necə həyata keçirilməsi və yaxın 15 ildə onların reallaşmasının gedişinə necə nəzarət olunacağı ilə bağlı bəzi mülahizələrlə dünya ictimaiyyətini tanış etmək üçün yazılı Bəyannamə ilə çıxış etdilər. Nəhayət, 2015-ci ilin avqustunda BMT-nin üzv dövlətləri Dayanaqlı İnkişaf Məqsədlərinin həyata keçirilməsinə dair hər şeyi əhatə edən gündəliyi təsdiqləyərək 25 sentyabr 2015-ci ildə BMT-nin Nyu-Yorkdakı Baş Qərargahında təntənəli surətdə qəbul edilməsinə hazırladılar.

Hazırkı bələdçi kitabçası **Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri və hər çərçivədə göstərilən dəqiq məqsəd göstəricilərinin izahına** həsr olunub.

2000-2015-ci ildən
Minilliyin İnkişaf Məqsədləri - MİM

2015-2030-cu ildən
Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri - DİM

Coannanın hekayəsi

Rəfiqəm Coanna məktəbdə mənimlə oxuyur və həmişə öz əşyalarına çox qayğı ilə yanaşır. Coanna bilir ki, onu lazımı hər bir şeylə təmin etmək valideynlərinə neçəyə başa gəlir. O, öz valideynlərini çox sevir. Onun atası fermada işləyir və torpaq üçün zərərli olan pestisidlərdən istifadə etmir. O bilir ki, əgər biz indi torpağın bütün şirəsini çəksək, onda torpaq gələcəkdə bizə, sadəcə olaraq, heç nə verməyəcək. Coannanın anası dadlı pendir hazırlayır və onu insafli qiymətə satır. Onlar milyonçu deyillər, lakin yaşamaq üçün kifayət qədər pul qazanırlar. Mən heç vaxt Coannanın hansısa yeni telefon modeli almaq haqqında fikirləşdiyini görmədim. Bunun əvəzində o, öz gələcəyi, hansı sahədə təhsil almaq istədiyi barədə fikirləşir: kənd təsərrüfatı və ya təhsil arasında hələ seçim edə bilməyib.

Bəs dayanıqlı inkişaf nədir? O nə üçün vacibdir?

Dayanıqlı inkişaf - gələcək nəsillərin istifadə edəcəyi resursları təhlükə altına qoymadan hazırkı nəsillərin həyat şəraitini yaxşılaşdıran bir inkişafdır.

Əgər biz gələcək nəsillərə heç nə saxlamadan bütün resurslarımızı israf və ya istifadə ediriksə, bu zaman inkişaf dayanıqlı olmur. Dayanıqlı inkişaf - bu, insanların düşüncə tərzinin yaxşılaşması (dəyişməsi) və ətraf mühitə hörmətlə yaşamanın birlikdə inkişafıdır.

Dayanıqlı inkişafı təmin etmək üçün biz dünyanı daha ədalətli və bərabərhüquqlu cəmiyyətə çevirən ciddi dəyişikliklərin həyata keçirilməsi üzərində birgə işləməliyik. Buna nail olmaq üçün isə rəhbərlərimizdən bu dəyişikliklərin tərəfdarı olmalarını bəyan etmək tələb olunur, lakin biz də həmçinin öz işimizin bizə düşən hissəsini yerinə yetirməliyik. Biz həmçinin digər insanlara və planetimizə hörmətlə yaşasaq, şəxsi həyatımızda pozitiv hərəkətlərə təşəbbüs etməklə dayanıqlı inkişafa töhfəmizi verməliyik. Məsələn, biz uşaqlara, gənclərə aid olan məsələləri təhlil və müzakirə edərək özümüzün gələcək nəsillər üçün necə dünya arzuladığımızı bildirməliyik.

Biz hansı dünyada yaşamaq istəyirik?

Uşaq və gənclərin səsi vacibdir!

I Məqsədin əsas vəzifəsi 2030-cu ilədək yoxsulluğa son qoymaqdır.

Bu, nəhəng bir məqsəddir! Biz ona necə nail olacağıq?

Yoxsulluqla Mübarizə üzrə Qlobal Alyansda olan dövlətlər bu barədə tədbirlər görməli, BMT isə bütün dövlətlərin bu sahədə öz qüvvələrini sərf etmələrinə nəzarət etməlidir.

Bəs biz nə ilə kömək edə bilərik?

Bizim hamımızın hüququ vardır ki, dövlətdən hər kəs üçün daha yaxşı dünya yaratmaqda öz vəzifələrini yerinə yetirməsini tələb edək.

Məsələn, biz dünyanın hər guşəsində yoxsulluğun səbəb və nəticələrini daha müfəssəl surətdə təhlil edə bilərik və dünyanın təhsilli vətəndaşları ola bilərik.

Biz bu məsələləri bir-birimizlə müzakirə edə bilərik. Səsimizin eşidilməsi üçün mütəxəssis məsləhətlərində iştirak edə bilərik. Biz özümüzü təşkilatlandırma bilərik.

I məqsəd

Yoxsulluğa son

Hər yerdə yoxsulluğun bütün səviyyələrinin aradan qaldırılması

I məqsədə nail olmaq və yoxsulluğu aradan qaldırmaq üçün dövlətlər razılığa gəldilər:

- Cəmiyyətin hər bir vətəndaşını işsizlikdən mühafizə etmək və tibbi yardım kimi dəstək xidmətinin əlçatan olmasını təmin etmək. Bu, hər şeydən əvvəl, kasıbların və əhalinin ən zəif təbəqələrinin sosial müdafiəsinə yönəlmək adlanır.
- Maddi baxımdan çətinlik çəkən insanlara sosial siyasəti həyata keçirməkdə kömək üçün əsas xidmətlərə, işə, torpağa, texnologiyalara, həmçinin onlara öz iqtisadi vəziyyətini yaxşılaşdırmaq üçün kompaniyalar yaradılmasında resursların ayrılmasını təmin etmək.

Bu, uşaq və gənclərə nə üçün vacibdir?

II məqsəd

Aclığa son

Aclığın aradan qaldırılması, ərzaq təhlükəsizliyinin təminatı, qidalanmanın yaxşılaşdırılması və kənd təsərrüfatının davamlı inkişafı

II məqsədə nail olmaq və aclığı aradan qaldırmaq üçün dövlətlər razılığa gəldilər:

- Sosial proqramların təkmilləşdirilməsi vasitəsilə uşaqların, anaların, yaşlı insanların doyunca yeməsinə son qoymaq, həmçinin onları il boyu təhlükəsiz qida məhsulları ilə kifayət qədər təmin etmək.
- Əraf mühitə, hər bölgənin biomüxtəlifliyinə və onların resurslarına qayğı ilə yanaşaraq kiçik fermerlərin, xüsusilə qadınların, yerli xalqların gəlirlərini, kənd təsərrüfatı məhsullarının həcmi artırmaq.
- Quraqlıq, sel və digər təbii fəlakətlərlə bağlı əvvəlcədən xəbərdarlıq etmək.
- Müxtəlif toxum, məhsul və kənd təsərrüfatı heyvanlarının (ev və vəhşi) qorunması üçün tədbirlər görmək, həmçinin bu resurslar hesabına əldə edilən nemətləri ədalətlə bölüşdürmək.

Paula və Luizanın hekayəsi

Paulanı həmişə 2 yaşlı qızının - Luizanın boyca balaca və öz yaşadlarından arıq olması narahat edirdi. Onlar soyuq dağlarda yaşayırdılar, buna görə də Paula Luizanı isti şorba və ət suyu ilə qidalandırır. Bu, Paula öz dövlətinin təşəbbüsü ilə hazırlanmış televiziya verilişini görəndə qədər davam etdi, verilişdə bir ana şorba və ət suyu əvəzinə uşaqlara tərəvəz yeməkləri, yumurta, ət yeməyi məsləhət görürdü. Elə o vaxtdan Paula öz körpəsinin qidalanmasını yaxşılaşdırmaq və sağlamlığını möhkəmləndirmək üçün tədbirlər görməyə başladı.

Hər bir uşağın sağlam böyüməsində kifayət qədər qida məhsullarını alması üçün nə etmək olar?

Uşaq və gələncin sağlam qalması üçün nə etmək lazımdır?

III məqsəd

Sağlamlıq və rifah

Sağlam həyat tərzinin təminatı və hamı üçün istənilən

yaşda rifaha yardım etmək

III məqsədə nail olmaq üçün dövlətlər razılığa gəldilər:

- Övlad dünyaya gətirərkən ölən anaların sayını azaltmaq;
- 5 yaşa qədər uşaqların və yeni doğulmuş körpələrin ölümünün qarşısını almaq;
- HİP/AİDS xəstəliklərinin epidemiyasına, hepatit və su ilə yoluxa bilən digər xəstəliklərə son qoymaq;
- İnsanları narkomaniya və alkoqolizmlə, həmçinin mənəvi sağlamlığın qorunması ilə bağlı profilaktik məsələlərlə maarifləndirmək;
- Ailə planlaşdırılması, cinsi maarifləndirmə və reproduktiv sağlamlıq haqqında məsələlərlə bağlı məlumat vermək;
- Hamını və hər kəsi keyfiyyətli tibbi yardımla təmin etmək; asan əldə edilən, bahalı olmayan dərman preparatları və vaksinlərin əldə edilməsini təmin etmək.

Hər bir uşaq və ya gələncin yaxşı təhsil alması üçün daha nə etmək lazımdır?

IV məqsəd

Keyfiyyətli təhsil

İnsanları hərtərəfli, ədalətli və keyfiyyətli təhsillə təmin etmək və hamı üçün bütün həyatı boyu təhsil imkanının qazandırılması

IV məqsədə nail olmaq üçün dövlətlər razılığa gəldilər:

- İbtidai təhsildən başlayaraq hamının təhsil almasını təmin etmək;
- Gənclərə və yaşlı insanlara texniki təhsil, layiqli peşələrdə işləmələri üçün ixtisas hazırlığı imkanı vermək;
- Kişi və qadınlar arasında təhsil almaq bərabərsizliyinə son qoymaq, əlil uşaqlara, etnik azlıqlara və münafiş qurbanlarına təhsil almaq imkanı yaratmaq;
- Hamı və hər kəs üçün təhlükəsiz, pozitiv təhsil mühiti yaratmaq məqsədilə təhsil müəssisələrinin səviyyəsini yüksəltmək;
- Vətəndə və ya xaricdə olmasından asılı olmayaraq ixtisas hazırlığı və texniki təlim keçmək üçün təqaüdlərin sayını artırmaq;
- Müəllimlərin ixtisas səviyyəsini yüksəltmək;
- Davamlı inkişaf məqsədilə maarifləndirməni gücləndirmək.

V məqsəd

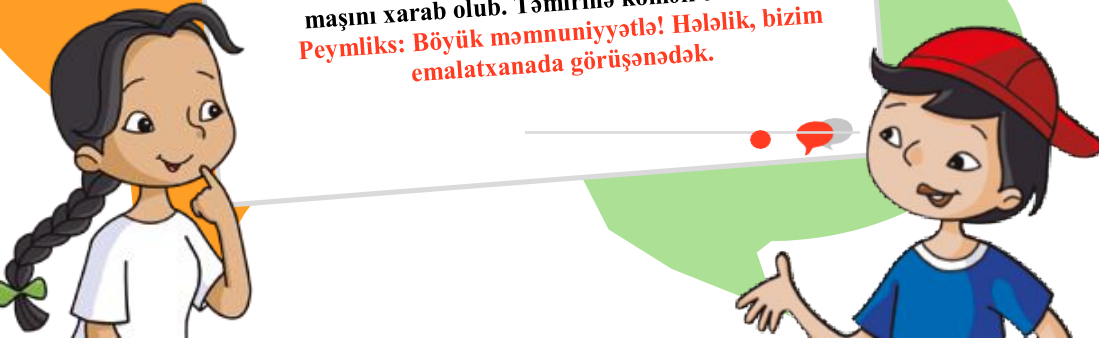
Gender bərabərliyi

Gender bərabərliyinin təmin edilməsi, bütün qız və

qadınların hüquq və imkanlarının genişləndirilməsi.

V məqsədə nail olmaq üçün dövlətlər razılığa gəldilər:

- Seksual məqsədlər də daxil olmaqla qız və qadınlara qarşı münasibətdə bütün zorakılıq və istismarın digər formalarına son qoymaq;
- Qız və qadınların fiziki, psixi, seksual sağlamlığına ziyan verə biləcək təcrübə, adət və ənənələrə son qoymaq;
- Qadınların ev işlərini tanımaq və qiymətləndirmək. Qadınların səsinin eşidilməsi üçün bərabər imkanlara malik olmaq arzularını, ictimai həyatın siyasi, iqtisadi sahələrində real imkanlar əldə etmək niyyətində olmalarını rəğbətlə qarşılamaq;
- Qadınların seksual və reproduktiv sağlamlıq hüququnu qorumaq;
- Gender bərabərliyinin reallaşmasına və qanunların qəbul olunmasına kömək etmək.

Qızların və oğlanların eyni bir işlə məşğul olmaq imkanı niyə mühümdür?

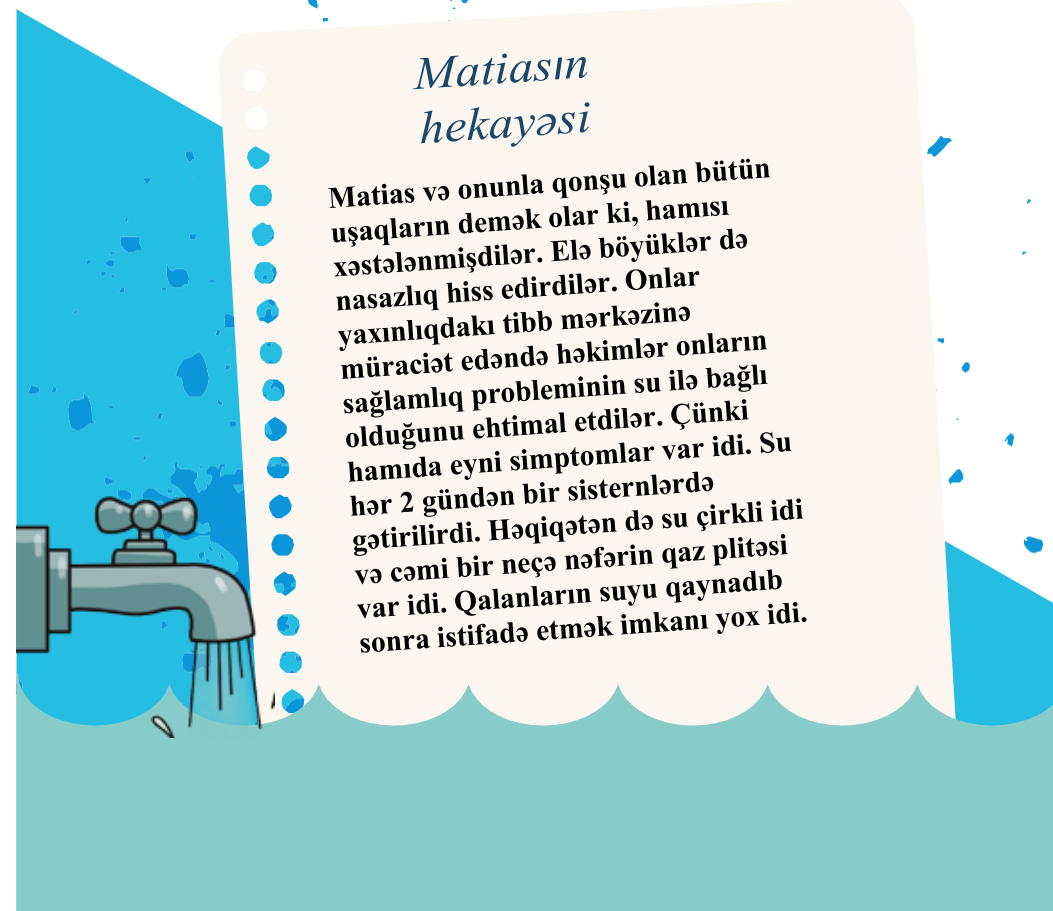
VI məqsəd

Təmiz su və sanitariya

- Su resurslarının və sanitar qaydaların hamı üçün davamlı idarə olunmasının təmin edilməsi

VI məqsədə nail olmaq üçün dövlətlər razılığa gəldilər:

- Hamının təmiz içməli su ilə təmin olunmasına imkan yaratmaq;
- Hamının sanitar-texniki vasitələrlə təmin olunmasına imkan yaratmaq (təhlükəsiz kanalizasiya, lazımi emal və tullantıların təmizlənməsi) və şəxsi və ictimai gigiyena vərdişlərinin təbliği;
- Suyun çirklənməsi səviyyəsini azaltmaq üçün keyfiyyətə cari nəzarəti həyata keçirmək. Kimyəvi və ya çirkləndirici maddələrin suya atılmasının qarşısını almaq;
- Su istifadəsi sistemlərini təkmilləşdirmək, suyun dövr etməsi üçün resursları artırmaq;
- Sudan və sanitariyadan istifadə sistemlərinin idarə edilməsində icmaların fəal rolunu təmin etmək üçün onları məlumatlandırmaq.

Siz hansı mühüm məqsədlər üçün sudan istifadə edirsiniz? Əgər sizin suyunuz olmasaydı, onda nə olardı? Uşaq və gənclərin təhlükəsiz içməli su imkanı əldə etməsinə biz necə təminat verə bilərik?

Evdə və ya məktəbdə elektrik enerjisi tələb edən hansı əşyalardan istifadə edirsiniz?
Elektrik enerjisinin bütün uşaq və gənclər üçün əlçatan (mümkün) olması niyə vacibdir?

VII məqsəd

Ucuz və təmiz enerji

Ucuz, etibarlı, davamlı və müasir enerji mənbələrinin hamı üçün əlçatan olmasını təmin etmək

VII məqsədə nail olmaq üçün dövlətlər razılığa gəldilər:

- Etibarlı, müasir elektrik təchizatı mənbələrini yeni infrastruktur və texnologiyalarla yaradaraq hamı üçün sərfəli qiymətə mümkün olmasını təmin etmək;
- Enerji səmərəliliyini təşviq etmək - az enerji istifadə edən texnologiyaları daha yüksək çox tətbiq etmək;
- Bütün dünyada bərpa edilmiş enerji mənbələrinin digər enerji mənbələri ilə müqayisədə miqyasını artırmaq;
- Bərpa edilmiş və digər ekoloji cəhətdən təmiz enerji mənbələrinin tətbiqi sahəsində, elmi-tədqiqat və təcrübə-konstruktor (ixtira) işlərində birlikdə çalışmaq.

VIII məqsəd

Layiqli iş və iqtisadi artım

Hamı üçün səbatlı, hərtərəfli, davamlı iqtisadi artım, tam istehsal məşğulluğu və layiqli iş yerlərinin yaradılmasına yardım etmək

VIII məqsədə çatmaq üçün dövlətlər razılığa gəldilər:

- İnsanların öz potensiallarını inkişaf etdirməyə yönəldən təhlükəsiz yaradıcı iş imkanları təklif etmək;
- İqtisadi fəaliyyət zamanı təbii resurslarımıza hörmətlə yanaşmağı və onları qorumağı təmin etmək;
- Hamı üçün – kişi və qadınlar, gənclər və əlillər üçün layiqli iş prinsipini təşviq etmək (rəğbətləndirmək);
- İxtisas hazırlanmasının genişlənməsi vasitəsilə gənclər arasında işsizlərin sayını azaltmaq;
- Uşaqların əsgərliyə cəlb edilməsi də daxil olmaqla məcburi uşaq əməyi hallarının qarşısını almaq və buna son qoymaq;
- Dünya miqyasında gənclərin işlə təmin edilməsi imkanlarının genişləndirilməsində addımlar atmaq.

İnsanların layiqli iş tapması nə üçün vacibdir? Bəzi insanları layiqli iş axtarmaqdan nə saxlaya bilər, biz hamı və hər kəs üçün layiqli iş tapılması üçün nə edə bilərik?

Sizcə, hökumət və işgüzar dairələrin rəhbərləri ətraf mühitin qorunması və öz işçiləri üçün daha çox iş görə bilərmə?

IX məqsəd

Sənayeləşdirmə, innovasiya və infrastruktur

Möhkəm infrastrukturun yaradılması, hərtərəfli, davamlı sənayeləşmənin təminatına və innovasiyaların tətbiqinə yardım etmək.

IX məqsədə çatmaq üçün dövlətlər razılığa gəldilər:

- Kiçik müəssisələrin inkişafı məqsədilə kreditlər və texniki dəstək təmin etmək;
- Kompaniyaların davamlı inkişafa kömək etməsini və ətraf mühitə ziyan verməməsini təmin etmək;
- İstənilən ölkənin konkret tələbatlarının ödənilməsinə yönəlmiş elmi tədqiqatların keçirilməsinə və texnologiyaların təkmilləşməsinə resurslar ayırmaq;
- 2020-ci ildə hamı, xüsusilə də daha az inkişaf etmiş ölkələrdə yaşayanlar üçün internet və yeni texnologiyaların olmasını təmin etmək.

Siz nə vaxtsa özünüzü ictimai izolyasiyada (təcridetmə, ayırma) hiss etmişiniz? Siz əhəlinin müəyyən təbəqəsinə münasibətdə haqsızlıq görmüşünüzmü? Buna görə siz özünüzü necə hiss edirsiniz və, sizin fikrinizcə, ətrafımızda ədalətin səviyyəsini qaldırmaq üçün nə etmək olar?

X məqsəd

Qeyri-bərabərliyin azaldılması

Ölkə daxilində və ölkələr arasında qeyri-bərabərlik səviyyəsinin azalması

X məqsədə nail olmaq üçün dövlətlər razılığa gəldilər:

- Kasıb insanlar üçün sürətli və davamlı iqtisadi artım mənbələri təmin edərək yardım göstərmək;
- Əhəlinin hər hansı bir təbəqəsinin diskriminasiyasına qarşı qanunların qəbulunu, təcrübə növlərini tətbiq etmək, daha çox ehtiyacı olan insanların və mənafeyinə toxunulanların fikrini dinləmək;
- Əhəlinin bədbəxt və incidilmiş təbəqəsinin sosial müdafiə proqramlarının həyata keçirilməsini və qanunların qəbul edilməsini təmin etmək. Məsələn, bu və ya digər siyasi partiya qvota sistemi qəbul edildikdə partiyada gənclər, qadınlar, yerli əhəli və əlillər də təmsil olunmalıdırlar;
- Daimi yaşamaq üçün bir ölkədən başqa ölkəyə gedən insanların maddi nemətlərdən istifadəsinin qanunla müdafiəsini təmin etmək.

XI məqsəd

Davamlı inkişaf edən şəhərlər

Şəhərlərin və yaşayış məntəqələrinin açıq, təhlükəsiz, yaşamağa davamlı və möhkəm olmasını təmin etmək

XI məqsədə nail olmaq üçün dövlətlər razılığa gəldilər:

- Hamı üçün keyfiyyətli, təhlükəsiz yaşayış yeri və əsas kommunal xidmətləri təmin etmək;
- Ətraf mühitə ziyan verməyən, təhlükəsiz, qaydaya salınmış, həmçinin uşaqlara, qadınlara və əhəlinin aşağı təbəqəsinə xidmət etmək üçün xüsusi quraşdırılmış nəqliyyat sistemi təklif etmək;
- Yerli icmaları öz şəhərlərinin yaxşılaşdırılmasının planlaşdırılması və müzakirələr prosesinə cəlb etmək;
- Dünya mədəni və təbii irsinin müdafiəsində səyləri artırmaq;
- Mümkün fəlakətlər qarşısında həyata davamlılıq səviyyəsini artırmaq;
- Tullantıların ləğv edilməsinə, yenidən emal edilməsinə və havanın keyfiyyətinə cari nəzarəti təmin etmək;
- Yerli icmaları öz resurslarını idarəetməyə və iqlim dəyişməsinə qarşı mübarizəyə hazırlamaq.

Uşaqların, gənclərin həyatı üçün şəhərləri daha təhlükəsiz və daha rahat necə etmək olar?

Siz su, qida, ağac və enerji kimi ehtiyatların tullantıya atılan həcmi azaltmaq üçün gündəlik həyatda, az da olsa, nə edə bilərsiniz?

XII məqsəd

Düşünülmüş istehlak və istehsal

İstifadə və istehsalın rəşional modellərinin təmin edilməsi

XII məqsədə çatmaq üçün dövlətlər razılığa gəldilər:

- Ayrı-ayrı insanlar və kompaniyalar tərəfindən ərzağın tullantı şəklində atılmasının qarşısını almaq;
- 2020-ci ilədək zərərli, kimyəvi vasitələrlə zəhərlənmiş havanın, suyun və torpağın təmizliyinin qayğısına qalmaqla beynəlxalq razılığın tələblərinə əməl olunmasını təmin etmək;
- Tullantı istehsalını 3 prinsipə əsaslanaraq azaltmaq: “ixtisar”, təkrar istifadə” və “utilizasiya”;
- İri kompaniyaların praktik (əməli, təcrübi) fəaliyyətlərinin məsuliyyətli, açıq və ekoloji rəşional olmasını təmin etmək;
- İctimaiyyətin məlumatlanmasını və maariflənməsini, təbiətlə harmoniyada həyat üçün lazım olan alətləri təmin etmək.

Uşaq və gənclərin nöqtəyi-nəzərindən iqlim dəyişməsi nə üçün vacibdir? Sizin rastlaşa biləcəyiniz bəzi nəticələr hansılardır?

XIII məqsəd

İqlim dəyişikliyi ilə mübarizə

İqlim dəyişməsi və onun nəticələri ilə mübarizədə təcili tədbirlərin qəbul edilməsi

XIII Məqsədə çatmaq üçün dövlətlər razılığa gəldilər:

- İqlim dəyişməsi və təbii fəlakətlərlə bağlı təhlükələrə insanların hazır olmalarını təmin etmək;
- İqlim dəyişməsinin yaratdığı problemləri öz dövlət proqramları çərçivəsində həll etmək və iqlim dəyişməsi ilə mübarizə üçün resurslar ayırmaq.

Okeandan taparaq istifadə etdiyimiz bir neçə vacib əşyanın adını deyin. Onları saxlamaq nə üçün vacibdir?

XIV məqsəd

Su altında həyat

Davamlı inkişaf üçün okean, dəniz və dəniz ehtiyatlarının rasional istifadəsi və mühafizə edilməsi

XIV Məqsədə nail olmaq üçün dünya dövlətləri razılığa gəldilər:

- 2025-ci ilə qədər dənizlərin çirklənməsini azaltmaq. Belə ki, bu çirklənmənin böyük hissəsinin səbəbi insanların qurudakı fəaliyyətidir;
- 2020-ci ilədək qeyri-leqal balıq sənayesini və balıqçılığı tükəndirən digər işləri qadağan edən qanunları işə salmaq;
- Gələcək nəsillərin maraqları naminə dəniz resurslarının idarə olunmasını yaxşılaşdırmaq və qorumaq məqsədi ilə kasıb dövlətlərə, kiçik ada dövlətlərinə maddi yardım etmək.

XV məqsəd

Yer üzündə həyat

Quruda ekoloji sistemin bərpasına, müdafiəsinə və rəşional istifadəsinə dəstək verilməsi, meşələrin rəşional idarə edilməsi, quraqlıqla mübarizə, torpaqdan köhnə üsullarla istifadəyə və bioloji müxtəlifliyin itirilmə prosesinə son qoyulması.

XV məqsədə nail olmaq üçün dövlətlər razılığa gəldilər:

- Ekoloji sistemi (məsələn, səhraları və tropik meşələri) beynəlxalq razılaşmalara əməl etmək yolu ilə qorumaq;
- Meşələrin azalma sürətini aşağı salmaq, 2020-ci ilə qədər meşə massivlərini bərpa etmək üçün çoxlu sayda ağaclar əkmək;
- Yox olma təhlükəsi altında olan növlərin müdafiəsini təmin etmək və təcili qarşısını almaq; flora və faunanın qorunan növlərinin nəzarətsiz istehsalına və onların qeyri-qanuni yolla alverinə son qoymaq. Bu işə yerli xalqların icmalarını cəlb etmək lazımdır.

Bütün dünyada bitki və heyvanların müxtəlifliyinin qorunmasının qayğısına qalmaq vacibdirmi?
Canlı orqanizmlərin müxtəlif növlərini və onların məskən saldığı mühiti qorumaq üçün uşaqlar nə edə bilər?

Uşaq və gənclərin evdə, məktəbdə özlərini təhlükəsizlik hiss etmələri nə üçün bu qədər mühümdür? Öz icmalarınızda uşaqların təhlükəsizliyinə kömək üçün nə edə bilərsiniz? Zorakılıq olmadan, daha təhlükəsiz dünyada yaşamağınız üçün nə etmək olar?

XVI məqsəd

Sülh, ədalət və güclü institutlar

Davamlı inkişafın maraqlarına uyğun olaraq sülhsevər və açıq cəmiyyətin qurulmasına dəstək vermək, hamı üçün ədalət məhkəməsinin mümkünlüyünü təmin etmək, səmərəli, hesabat verən, geniş iştiraka əsaslanan institutlar yaratmaq.

XVI məqsədə çatmaq üçün dövlətlər razılığa gəldilər:

- Bütün dünyada zorakılığa və onunla bağlı ölümlərə son qoymaq;
- Qəddar rəftara, insan alverinə, uşaqlara münasibətdə zorakılığın bütün formalarına və işğəncələrə son qoymaq;
- İstisnasız olaraq hər bir kəs üçün öz ölkəsində və ya beynəlxalq miqyasda ədalət məhkəməsinin mümkünlüyünü təmin etmək;
- Cinayətkarlığın və korrupsiyanın bütün təzahürlərinə qarşı mübarizə aparmaq;
- Vətəndaşların etibarını möhkəmləndirən dövlət institutlarını təkmilləşdirmək;
- Vətəndaşlarla konsultasiyalar (məsləhətlər) keçirilməsini təmin etmək və uşaqların, yaşlı insanların maraqlarını nəzərə alaraq dövlət qərarlarını qəbul etmək. Məsələn, uşaqlar və gənclər onların həyatına aid olan qanunların imzalanmasına qədər konsultasiyalara cəlb olunmalıdırlar;
- Bütün uşaqların rəsmi qeydiyyatının keçirilməsini və onlara doğum haqqında şəhadətnamələrin verilməsini təmin etmək;
- Bütün insanlar üçün azad informasiyanın mümkünlüyünü təmin etmək. Zorakılıq hallarının, terrorizm və cinayətkarlığın qarşısını almağı tələb edən institutları möhkəmləndirmək.

XVII məqsəd

Dayanıqlı inkişaf naminə tərəfdaşlıq

Dayanıqlı inkişaf nailiyyəti vasitələrinin möhkəmləndirilməsi və dayanıqlı inkişaf maraqları üçün qlobal əməkdaşlıq iş mexanizmlərinin fəallaşdırılması.

Bütün bu məqsədlərə nail olmaq üçün dövlətlər razılığa gəldilər:

- 2030-cu ilədək dünyanın bütün ölkələrində bu məqsədlərə çatmaq üçün təminata kömək etmək. Qlobal məqsədləri milli planlara daxil etmək lazımdır, hər dövlət isə öz ölkəsində hansı problemin daha təxirəsalınmaz olduğunu qərara alar;
- Hər bir dövlətin məqsədlərə nail olması üçün öz resurslarını ayırmasını təmin etmək. Bundan başqa inkişaf etmiş ölkələr daha az inkişaf etmiş ölkələrə məqsədlərə nail olmaqda dəstək üçün tərəfdar olmalıdırlar;
- Ölkələrdə qəbul edilmiş siyasi qərarların ardıcılığına diqqət etmək. Məsələn, siz təbii resursların qorunması qaydalarını yarada və eyni zamanda onların istismarına icazə verə bilməzsiz;
- Qlobal məqsədlərlə bağlı müxtəlif mövzularda iş aparan təşkilatlar və ayrı-ayrı şəxslərlə münasibət yaratmaq. Bu təşkilatlara ayrı-ayrı şəxsləri də cəlb etmək lazımdır. Belə ki, onların təcrübəsi və dəstəyi lazımlıdır;
- 2020-ci ilə qədər dövlətlərin verilmiş və statistik sistemlərinin idarəetməsinin təkmilləşdirilməsini təmin etmək, ümumdünya məqsədlərinə nailolma prosesini qiymətləndirmək imkanında olmaq.

İndi siz bütün bu məqsədlər haqqında hər şeyi bildiyinizə görə hər məqsədi uyğun gələn simvolla birləşdirin.

- *Məqsəd 1. Yoxsulluğa son*
- *Məqsəd 2. Aclığa son*
- *Məqsəd 3. Sağlamlıq və rifah*
- *Məqsəd 4. Keyfiyyətli təhsil*
- *Məqsəd 5. Gender bərabərliyi*
- *Məqsəd 6. Təmiz su və sanitariya*
- *Məqsəd 7. Ucuz və təmiz enerji*
- *Məqsəd 8. Layiqli iş və iqtisadi artım*
- *Məqsəd 9. Sənayeləşdirmə, innovasiyalar və infrastruktur*
- *Məqsəd 10. Qeyri-bərabərliyin azaldılması*
- *Məqsəd 11. Davamlı inkişaf edən şəhərlər*
- *Məqsəd 12. Düşünülmüş istehlak və istehsal*
- *Məqsəd 13. İqlim dəyişikliyi ilə mübarizə*
- *Məqsəd 14. Su altında həyat*
- *Məqsəd 15. Yer üzündə həyat*
- *Məqsəd 16. Sülh, ədalət və güclü institutlar*
- *Məqsəd 17. Dayanıqlı inkişaf naminə tərəfdaşlıq*

İştirakınız üçün təşəkkür edirik!

Vidalaşmadan əvvəl, gəlin, qruplarda müzakirə edək:

Sizin fikrinizcə, uşaq və gənclər üçün hansı məqsədlər daha mühümdür?

Bu məqsədləri vacibliyinə görə sıralayın.

1

2

3

4

5

Hansı məqsədlərin tərəfdarı olmağa hazırlaşırsınız və onlara nail olmaq üçün necə kömək edəcəksiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

Minilliyin İnkişaf Məqsədləri (MİM) və məqsəd göstəriciləri

MİM 2000-2015-ci illər ərzində:

MİM-in Qlobal məqsədlərlə necə qarşılıqlı əlaqəsi var? Sizin fikrinizcə, uyğun gələn MİM-i DİM ilə birləşdirin.

